

ЏОЈА РАТКОВИЋ ГАВЕЛА

Стотине хиљада километара превалила је једна писаљка да би стигла до овог имена и исписала га. Што те три речи значе?

Ратковић, то је Џојино девојачко презиме, дакле, презиме онога господина којег видимо како долази до краја своје стазе на једном цртежу зараслом у траву. Одакле долази Џоја? Из Мостара? Шалите се. Такав Мостар не постоји. Сем, можда у Шпанији. Долази она из цртаног филма и из стрипа, можда из карикатуре, свакако из београдске илустраторске школе. Али, на слици с травама њено место било би другачије. Пут је пред њом кроз траве јасан и отворен, али за њом се тај пут затвара, траве ничу на сваком кораку који она остави за собом и не види се одакле је дошла на тај пут. Она замеће трагове и траве и сенке њених слика у томе јој помажу.

Сада да кажемо нешто о *мами Гавели*. Она има једну малу Јелену и хиљаду и једну другу такву малу девојчицу и за њих илуструје приче и песме. Али, она уопште није илустратор. Зато, што она не уме да прочита текстове које илуструје. Она те приче и те песме које украшава сликама види онаквима какве су оне биле пре но што су написане. И после, кад их илуструје, њени се цртежи и њене боје толико обрадују, да им текст више и није потребан. Чак би се могло рећи да би сада на основу цртежа требало испричати нове приче и нове бајке као илустрације цртежа маме Гавеле. Можда ово што радим у овом часу и није ништа друго.

И сада, *Џоја*. Шта се дешава са њеним сликама? Пре свега, то су храбре слике. На њима се дешава нешто веома важно и неразумљиво. Зато, што је све што је важно у животу, као например, љубав, смрт или радост, неразумљиво и необјашњиво. Џоја зна за малу подвалу нашег тренутка: није ствар у том да се промени начин сликања; ствар је у томе да се промени начин гледања. И Џоја тако гледа ствари, да се оне мењају под тим погледом који би могао да навија сатове. Њена светлост на сликама се не понаша као светлост, јер мора да иде цик-цак и да се нађе иза своје сенке. Њене боје се не понашају као боје: иста ватра на једном лицу даје зелени, а на другом црвени одсјај, понекад њен мрак постаје прозрачан и светли, а светлост црна и масивна као нека тврда завеса, што с лакоћом пролази кроз ваздушасто тело играчице која би била лепа да на Џојиним сликама ипак то све није тако страшно и тако недокучиво тужно. На Џојиним сликама светлост и сенка се понашају као да имају пол, као да су час мушког, час женског рода. Свака њена сенка има свој цвет или своје људско биће које под руком води у шетњу. Те сенке – власнице својих објеката – не понашају се као сенке у оптичком смислу речи, али откривају истину о свом предмету или бићу, јер је свака другачија и свака друге боје кад треба. Боја и није ту из неких сликарских разлога, боја је ту да покаже како се бојом може мислити, волети и закључивати. Џојини арлекини играју се неких игара, али као у кабалистичким подукама и овде противници постају слични, страховито слични; носеви, профили, лица и сенке урезају се једни у друге противно законима оптике, али у сагласју са неком чудном љубавном мудрошћу. Човек толико подржава своје канабе, да постаје канабе у истом часу када канабе подражавајући сваког човека почиње да гледа уместо њега у нас. На Џојиним сликама постоји нека тајанствена мудрост срца. Она, можда коју смо заборавили улазећи пре двеста година у век разума.

Џоја нам даје аргументе који су вероватно пресудили у нашем веку: зашто и да ли се данас може волети слика?